

# KRIVIČNO DELO NEZAKONITOG LOVA<sup>1</sup>

Ana Batrićević

Institut za kriminološka i sociološka istraživanja u Beogradu

*Zaštita životne sredine i očuvanje divljači, kao njenog integralnog dela, posredstvom krivičnog zakonodavstva predstavlja uobičajenu reakciju savremenih pravnih sistema na ekološki kriminalitet. U skladu sa tim, nezakonit lov divljači (krivolov) se i u našoj zemlji smatra krivičnim delom. Ono je određeno članom 276. Krivičnog zakonika Republike Srbije, ali i odredbama Zakona o divljači i lovstvu. Autor nastoji da analizira različite oblike krivičnog dela nezakonitog lova u krivičnom pravu Republike Srbije kao i karakter državne reakcije na ovo krivično delo. Pored toga, autor podvlači sličnosti i razlike koje postoje između krivičnog dela nezakonitog lova i krivičnog dela ubijanja i zlostavljanja životinja prema našem krivičnom pravu.*

*KLJUČNE REČI: nezakonit lov / krivično delo / divljač / zaštita životne sredine / ubijanje i zlostavljanje životinja*

## UVOD

Svakodnevno suočavanje modernog društva sa sve brojnijim i sve agresivnijim aktuelnim i potencijalnim izvorima opasnosti po čovekovu životnu sredinu podstaklo je intenzivnije interesovanje zakonodavaca za obezbeđenje adekvatne državne reakcije na ona ljudska ponašanja kojima se na najozbiljniji način povređuje ili ugrožava opstanak biljnog i životinjskog sveta. Takva sveukupnost protivpravnih opasnih ponašanja pojedinaca ili pravnih lica, koja su upravljena protiv životne sredine i za koja zakon propisuje krivičnu sankciju, naziva se ekološkim kriminalitetom (Jovašević, 2010:283). Jedan od njegovih oblika predstavlja i nezakonit lov (krivolov ili lovokrađa). U načelu, lov divljači nije zabranjena delatnost, ali je vršenje lova pravno regulisano u pogledu vremena kada se vrši, divljači

---

<sup>1</sup> Rad je nastao kao rezultat na Projektu broj 47011 koji finansira Ministarstvo prosvete i nauke.

koja se može loviti (Lazarević, 2006:703), kao i mesta na kome se divljač lovi i načina i sredstava koja se u lovu upotrebljavaju. Shodno tome, krivilov bi se, u najširem smislu, mogao odrediti kao svaki lov divljači koji je sproveden suprotno važećim propisima i, koji se, u zavisnosti od konkretnog zakonskog rešenja i okolnosti pojedinačnog slučaja, sankcioniše kao krivično delo ili kao prekršaj.

Izveštaji brojnih organizacija posvećenih zaštiti životne sredine ukazuju na drastično opadanje populacije mnogih vrsta divljači širom sveta<sup>2</sup>, a pojedini autori su još pre više od dve decenije isticali da su razmere nezakonitog lova dostigle kritičnu tačku ako se uzme u obzir količina divljači koja je istrebljena zahvaljujući ovoj nezakonitoj aktivnosti (Musgrave, Parker, Wolok, 1993:977-1014). Uprkos tome, mišljenja stručnjaka o značaju problema nezakonitog prisvajanja divlje faune i dalje ostaju podeljena (Eliason, 2003:225-226). Neopravdano stavljanje problema nezakonitog lova u drugi plan prisutno je u mnogim pravnim sistemima, a može se delom pripisati i imponantnim "tamnim brojkama kriminaliteta" koje u ovoj oblasti postoje, odnosno činjenici da mnogi slučajevi kršenja propisa iz oblasti lovstva nikada ne budu otkriveni, te da dela koja ipak budu otkrivena predstavljaju samo "vrh ledenog brega" (Eliason, 2003:225). Jedan od razloga za takvo stanje jeste i "praksa" da se ovo krivično delo čini upravo od strane lovaca tokom regularnih i organizovanih odlazaka u lov, što omogućava da krivolov bude sproveden u okviru "zakonite rekreativne aktivnosti" (Muth, Bowe, 1998:15).

Nezakonit lov podstaknut je različitim motivima, počevši od pribavljanja hrane radi pukog preživljavanja, preko sticanja materijalne dobiti od prodaje ulova ili pribavljanja trofeja za ličnu upotrebu, pa sve do ubijanja divljači radi zabave i uzbuđenja i izražavanja protesta pripadnika pojedinih zajednica prema aktuelnoj vlasti (Muth, Bowe, 1998:13). Ipak, odlučujućim motivom za vršenje ove nezakonite delatnosti smatra se velika imovinska korist koja se na taj način može ostvariti. (Rice *et al.*, 2008:10). Osim što predstavlja nezakonit izvor prihoda, istraživanja pokazuju da je, globalno posmatrano, krivično delo nezakonitog lova po pravilu tesno isprepletano sa brojnim drugim kriminalnim aktivnostima u vidu organizovanog transnacionalnog kriminala, korupcije, nezakonite trgovine ulovljenom divljači ili njenim delovima ali i oružjem i municijom, kao i sa krivičnim delima protiv života i tela. Ozbiljnost problema nezakonitog lova delom leži i u njegovom krajnjem cilju, koji se neretko sastoji u finansiranju drugih oblika kriminaliteta (Rice *et al.*, 2008:1-3).

Uviđanje dalekosežnih razornih posledica koje krivična dela protiv životne sredine, uključujući i nezakonit lov, mogu imati u odnosu na opstanak čitavog čovečanstva, rezultiralo je usvajanjem velikog broja međunarodnih dokumenata relevantnih za njihovu prevenciju i sankcionisanje. Oni mogu

---

<sup>2</sup> Više o tome videti na sledećim internet prezentacijama: <http://www.eia-international.org/campaigns/species/> i [http://cfhs.ca/wild/illegal\\_hunting\\_and\\_black\\_market\\_trading\\_in\\_wildlife\\_parts](http://cfhs.ca/wild/illegal_hunting_and_black_market_trading_in_wildlife_parts)

biti univerzalnog karaktera (usvojeni u okviru i pod okriljem Organizacije Ujedinjenih nacija ili njenih pojedinih organa) ili regionalnog karaktera (usvojeni od strane regionalnih organizacija kao što su Savet Evrope i Evropska unija) (Jovašević, 2009:128). Kao međunarodni dokumenti od značaja za ovu oblast koje je i naša zemlja ratifikovala mogu se navesti: Konvencija o međunarodnom prometu ugroženih vrsta divlje faune i flore, usvojena 1973. godine, a izmenjena i dopunjena 1979. godine<sup>3</sup>, Konvencija o očuvanju evropske divlje flore i faune i prirodnih staništa Evrope, usvojena 1979. godine<sup>4</sup> i Konvencija o očuvanju migratornih vrsta divljih životinja iz 1979. godine<sup>5</sup>. Za krivičnopravnu reakciju na različite vidove ekološkog kriminaliteta važne su i odredbe Konvencije o krivičnopravnoj zaštiti životne sredine iz 1998. godine<sup>6</sup>, koju naša zemlja još uvek nije ratifikovala (Vigo, Gajinov, 2011:34).

## 1. KRIVIČNO DELO NEZAKONITOG LOVA U POZITIVNOM PRAVU REPUBLIKE SRBIJE

Sve do stupanja na snagu važećeg Krivičnog zakonika Republike Srbije, krivično delo nezakonitog lova svrstavano je u krivična dela protiv privrede<sup>7</sup>, da bi od 1. januara 2006. godine bilo sistematizovano u okviru njegovog XXIV poglavlja, posvećenog krivičnim delima protiv životne sredine u smislu skupa prirodnih i stvorenih vrednosti čiji kompleksni međusobni odnosi čine okruženje, odnosno prostor i uslove za život<sup>8</sup>. To pokazuje da je zakonodavac uvideo da se ovim krivičnim delom napadaju ekološke vrednosti obzirom da je ono upereno protiv prirodnog bogatstva zemlje – njene faune (Joldžić, 2006:212). Dakle, ovom inkriminacijom štiti se (prvenstveno) divljač, kao prirodno bogatstvo i kao integralni deo životne sredine, pa tek onda lovstvo kao privredna grana (Stojanović, 2006:622).

Kao i većina krivičnih dela protiv životne sredine, krivično delo nezakonitog lova spada u krivična dela sa blanketnom dispozicijom. To znači da je za upotpunjavanje sadržaja obeležja bića ovog krivičnog dela neophodna analiza drugih vankrivičnopravnih propisa (Jovašević, 2006:170-171). Najvažniji od njih je Zakon o divljači i lovstvu iz 2010. godine<sup>9</sup>, čijim

---

<sup>3</sup> Zakon o potvrđivanju Konvencije o međunarodnom prometu ugroženih vrsta divlje faune i flore, Službeni list SRJ – Međunarodni ugovori, br. 11/2001

<sup>4</sup> Zakon o potvrđivanju Konvencije o očuvanju evropske divlje flore i faune i prirodnih staništa, "Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori", br. 102/2007

<sup>5</sup> Zakon o potvrđivanju Konvencije o očuvanju migratornih vrsta divljih životinja, "Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori", br. 102/2007

<sup>6</sup> Convention on the Protection of the Environment through Criminal Law, Strasbourg, 4.11.1998, European Treaty Series No. 172., preuzeta sa: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/treaties/html/172.htm>

<sup>7</sup> Videti: čl. 162., Krivični zakon Republike Srbije, Službeni glasnik SRS", br. 26/77, 28/77, 43/77, 20/79, 24/84, 39/86, 51/87, 6/89, 42/89, 21/90, i "Službeni glasnik RS", br. 16/90, 26/91, 75/91, 9/92, 49/92, 51/92, 23/93, 67/93, 47/94, 17/95, 44/98, 10/2002, 11/2002, 80/2002, 39/2003, 67/2003 i čl. 247. Krivični zakonik, "Službeni list FNRJ" br. 13/51

<sup>8</sup> Zakon o zaštiti životne sredine, "Službeni glasnik RS", br. 135/2004, 36/2009, 72/2009

<sup>9</sup> Zakon o divljači i lovstvu, "Službeni glasnik RS", br. 18/2010

stupanjem na snagu je prestao da važi Zakon o lovstvu iz 1993. godine<sup>10</sup>, koji je sadržao brojna prevaziđena rešenja (Vigo, Gajinov, 2011:105).

Objekt radnje svih oblika krivičnog dela nezakonitog lova jeste divljač (Stojanović, 2006:622). Pojam divljači određen je Zakonom o divljači i lovstvu kao prirodno bogatstvo i imovina Republike Srbije koja se koristi isključivo pod uslovima i na način predviđen tim zakonom<sup>11</sup>, a obuhvata zakonom određene vrste divljih sisara i ptica<sup>12</sup>. Krivično delo nezakonitog lova ima četiri oblika – jedan osnovni i tri teža. Svaki od njih kao posledicu ima smanjenje životinjskog fonda – posledicu izrazito ekološkog karaktera (Joldžić, 2006:212). Svi oblici krivičnog dela nezakonitog lova mogu biti učinjeni samo sa umišljajem kao oblikom krivice. (Stojanović, 2006:624)

Prvi oblik postoji onda kada se divljač lovi za vreme lovostaja ili na području gde je lov zabranjen.<sup>13</sup> Lov divljači podrazumeva aktivnost lovaca koja se sastoji u traženju, posmatranju, praćenju, dozivanju i čekanju divljači radi odstrela, zatim, odstrel divljači, hvatanje žive divljači, kao i sakupljanje žive divljači i njenih delova<sup>14</sup>. Lovcem se smatra ono fizičko lice koje je steklo lovnu kartu za tekuću lovnu godinu, ispunjava uslove iz propisa kojima se reguliše oružje i municija<sup>15</sup> i koje je osposobljeno za lov divljači<sup>16</sup>, ali se kao učinilac ovog krivičnog dela može javiti i bilo koje drugo lice.

Lovostaj predstavlja zabranu lova u određenom periodu.<sup>17</sup> Primenom ove mere štite se lovostajem zaštićene vrste divljači - one vrste divljači koje imaju status lovnih vrsta, ali koje je zabranjeno loviti u određenom vremenskom periodu.<sup>18</sup> Ranije važećim Zakonom o lovstvu bile su taksativno nabrojane vrste divljih sisara i ptica koje su imale status lovostajem zaštićene divljači<sup>19</sup>, uz propisivanje da se lovostaj može utvrditi i za druge zakonom predviđene vrste divljači ako bi na određenom području bio ugrožen njihov opstanak (divljač van režima zaštite)<sup>20</sup>. Sadašnji Zakon o divljači i lovstvu ne sadrži listu lovostajem zaštićenih vrsta divljači, već dužnost proglašavanja ovih vrsta prebacuje na odgovarajuća ministarstva, odnosno ministra nadležnog za poslove lovstva i ministra nadležnog za poslove zaštite životne sredine koji ove vrste određuju na osnovu procene ugroženosti pojedinih vrsta<sup>21</sup>, brojnosti populacija i obaveza iz potvrđenih međunarodnih ugovora<sup>22</sup>. U skladu sa tim, lovostajem zaštićene vrste divljači taksativno su nabrojane u posebnom podzakonskom aktu – Pravilniku o proglašavanju lovostajem zaštićenih vrsta divljači, trajanju

<sup>10</sup> Zakon o lovstvu, "Službeni glasnik RS", br. 39/93, 44/93, 60/93, 101/2005

<sup>11</sup> Čl. 1. st. 2. Zakon o divljači i lovstvu, "Službeni glasnik RS", br. 18/2010

<sup>12</sup> Čl. 4. st. 1. tačka 8.

<sup>13</sup> Čl. 276. st. 1., Krivični zakonik, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009 i 111/2009

<sup>14</sup> Čl. 4. st. 1. tačka 14., Zakon o divljači i lovstvu, "Službeni glasnik RS", br. 18/2010

<sup>15</sup> Videti: Zakon o oružju i municiji, "Službeni glasnik RS", br. 9/92, 53/93, 67/93, 48/94, 44/98, 39/2003, 85/2005, 101/2005

<sup>16</sup> Čl. 4. st. 1. tačka 12., Zakon o divljači i lovstvu, "Službeni glasnik RS", br. 18/2010

<sup>17</sup> Čl. 20. st. 3.

<sup>18</sup> Čl. 20. st. 1. tačka 2.

<sup>19</sup> Čl. 4. st. 2. tačke 1. i 2., Zakon o lovstvu, "Službeni glasnik RS", br. 39/93, 44/93, 60/93, 101/2005

<sup>20</sup> Čl. 4. st. 3. tačke 1. i 2.

<sup>21</sup> Ugrožena vrsta je ona vrsta koja se suočava sa visokom verovatnoćom da će iščeznuti u prirodnim uslovima u bliskoj budućnosti, što se utvrđuje u skladu sa opšteprihvaćenim međunarodnim kriterijumima. Čl. 4. st. 1. tačka 73., Zakon o zaštiti prirode, "Službeni glasnik RS", br. 36/2009 i 88/2010

<sup>22</sup> Čl. 5. st. 1. i čl. 21., Zakon o divljači i lovstvu, "Službeni glasnik RS", br. 18/2010

lovne sezone na lovostajem zaštićene vrste divljači u otvorenim i ograđenim lovištima, ograđenim delovima lovišta i poligonima za lov divljači, kao i merama zaštite i regulisanja brojnosti populacija trajno zaštićenih i lovostajem zaštićenih vrsta divljači<sup>23</sup>.

Osim za vreme lovostaja, prvi oblik krivičnog dela nezakonitog lova može biti učinjen i van tog vremenskog perioda ukoliko se lovi divljač na području gde je lov zabranjen. Naime, na nekim mestima postoji trajna zabrana lova. (Stojanović, 2006:623). Zakon o divljači i lovstvu ove oblasti naziva nelovnim površinama, svrstavajući u njih: naseljena mesta i parkove u naseljima; plantažne voćnjake i vinograde, rasadnike i druge šumske i poljoprivredne površine koje su ograđene ogradom kroz koju dlakava divljač ne može da prolazi; objekte za lečenje, odmor i rekreaciju; aerodrome, groblja, javne saobraćajnice, aktivne površinske kopove i druge komunalne površine; površine koje se koriste za vojne namene; površine koje su na udaljenosti manjoj od 200 m od naselja i stambenih i pomoćnih objekata izvan naseljenog mesta, dvorišta seoskog domaćinstva ili industrijskih i drugih objekata; farme i parkove divljači i ostale površine i objekte na kojima je u skladu sa drugim propisima zabranjen lov<sup>24</sup>.

Za postojanje ovog oblika krivičnog dela nezakonitog lova ne zahteva se da je divljač u konkretnom slučaju i ulovljena. Dovoljno je da je učinilac pod zakonom propisanim okolnostima preduzeo bilo koju radnju koja se može okarakterisati kao lov u smislu navedene odredbe Zakona o lovstvu. Zbog toga se u pojedinim slučajevima može javiti problem razgraničenja završenog krivičnog dela nezakonitog lova i njegovog nekažnjivog pokušaja. (Stojanović, 2006:623).

Nošenje lovačkog oružja za vreme lovostaja ili na području na kome je lov zabranjen samo po sebi ne predstavlja radnju izvršenja prvog oblika krivičnog dela nezakonitog lova. Međutim, to krivično delo će postojati ukoliko se za vreme lovostaja ili na području gde je lov zabranjen nosi lovačko oružje i pri tome traži divljač (Stojanović, 2006:623). Osim traženja divljači prilikom nošenja lovačkog oružja, tome bi se moglo dodati i njeno posmatranje, praćenje, dozivanje i čekanje radi odstrela, budući da se, u skladu sa Zakonom o lovstvu, sve ove aktivnosti smatraju lovom.<sup>25</sup> U takvom slučaju bi postojanje krivičnog dela praktično zavisilo od procene da li je na strani lica koje je nosilo lovačko oružje i za vreme lovostaja ili na području na kome je lov zabranjen tražilo, posmatralo, pratilo, dozivalo ili čekalo divljač, postojala i namera da istu odstreli.

U praksi se javlja i pitanje da li u slučaju odstrela ili hvatanja više jedinki divljači postoji jedno ili više krivičnih dela. Postoji saglasnost da je reč o

---

<sup>23</sup> Čl. 2., Pravilnik o proglašavanju lovostajem zaštićenih vrsta divljači, trajanju lovne sezone na lovostajem zaštićene vrste divljači u otvorenim i ograđenim lovištima, ograđenim delovima lovišta i poligonima za lov divljači, kao i merama zaštite i regulisanja brojnosti populacija trajno zaštićenih i lovostajem zaštićenih vrsta divljači, "Službeni glasnik RS", br. 75/2010 i 91/2010

<sup>24</sup> Čl. 36., Zakon o divljači i lovstvu, "Službeni glasnik RS", br. 18/2010

<sup>25</sup> Čl. 4. st. 1. tačka 14.

jednom krivičnom delu ukoliko je to učinjeno u toku jednog lova. Međutim, sporna je dužina vremenskog razmaka između odstrela ili hvatanja pojedinih životinja. Naime, nije izvesno da li je za postojanje jednog dela potrebno da taj vremenski razmak bude kratak kao i da li u takvoj situaciji ima prostora za primenu instituta produženog krivičnog dela<sup>26</sup>. Preovladava shvatanje da ukoliko u toku jednog lova bude ulovljeno više životinja nema potrebe za korišćenjem konstrukcije produženog krivičnog dela jer se tada radi o prirodnom jedinstvu dela a ne o sticaju. U tom smislu, okolnost da je radnjom ovog krivičnog dela ulovljeno više životinja može biti relevantna samo prilikom odmeravanja kazne (Stojanović, 2006:623).

Učiniocu prvog oblika krivičnog dela nezakonitog lova može se izreći novčana kazna ili kazna zatvora do 6 meseci<sup>27</sup>. Od svog stupanja na snagu, 1. januara 2006. godine pa do danas, Krivični zakonik Republike Srbije pretrpeo je određene izmene i dopune, od kojih su se neke sastojale u propisivanju strožih kazni za pojedina krivična dela, uključujući i neka od krivičnih dela iz grupe krivičnih dela protiv životne sredine. Tako je, na primer, osnovni oblik krivičnog dela ubijanja i zlostavljanja životinja bio najpre zaprećen novčanom kaznom ili kaznom zatvora do 6 meseci<sup>28</sup>, da bi nakon izmena i dopuna Krivičnog zakonika Republike Srbije koje su usledile 2009. godine ona bila zamenjena novčanom kaznom ili kaznom zatvora do 1 godine.<sup>29</sup> Time je naš zakonodavac nedvosmisleno pokazao da pitanju zaštite životne sredine pridaje veći značaj nego što je to činio ranije. Ipak, ostaje nejasno zbog čega tom prilikom strože kažnjavanje nije propisano i za nezakonit lov, koji je na globalnom nivou priznat kao kriminalna delatnost od ekstremne opasnosti po životnu sredinu.

Drugi oblik krivičnog dela nezakonitog lova čini lice koje neovlašćeno lovi na tuđem lovištu i ubije ili rani divljač ili je uhvati živu. Ovaj oblik zaprećen je novčanom kaznom ili kaznom zatvora do godinu dana<sup>30</sup>. Radnja izvršenja ovog oblika obuhvata ubijanje, ranjavanje ili hvatanje žive divljači. Za postojanje ovog oblika traži se da je radnja preduzeta na tuđem lovištu i to neovlašćeno, dakle, bez saglasnosti vlasnika odnosno korisnika lovišta. Zakon o divljači i lovstvu određuje lovište kao zaokruženu prirodnu celinu u kojoj postoje uslovi za trajnu zaštitu, upravljanje, lov, korišćenje i unapređivanje populacije divljači<sup>31</sup>, dok korisnika lovišta<sup>32</sup> definiše kao pravno lice kome je dato pravo na gazdovanje lovištem<sup>33</sup>. Za razliku od osnovnog oblika, za postojanje drugog oblika krivičnog dela nezakonitog lova zahteva se da je divljač ulovljena. Ukoliko to nije slučaj, postojaće osnovni oblik ovog krivičnog dela, jer se može smatrati da lice koje

---

<sup>26</sup> Čl. 61., Krivični zakonik, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009 i 111/2009

<sup>27</sup> Čl. 276. st. 1.

<sup>28</sup> Čl. 269. st. 1., Krivični zakonik, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 85/2005, 88/2005 i 107/2005

<sup>29</sup> Čl. 269. st.1., Krivični zakonik, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009 i 111/2009

<sup>30</sup> Čl. 276. st. 2.

<sup>31</sup> Čl. 4. st. 1. tačka 16., Zakon o divljači i lovstvu, "Službeni glasnik RS", br. 18/2010

<sup>32</sup> Čl. 4. st. 1. tačka 10.

<sup>33</sup> Gazdovanje lovištem je skup mera za zaštitu, upravljanje, lov, korišćenje i unapređivanje populacija divljači u lovištu, zaštitu, očuvanje i unapređivanje staništa divljači i zaštitu, uređivanje i održavanje lovišta. Videti: Čl. 4. st. 1. tačka 4.

neovlašćeno lovi na tuđem lovištu zapravo lovi na području na kome je lov zabranjen (Stojanović, 2006:623).

Ukoliko se neovlašćeno na tuđem lovištu lovi i ubije ili rani ili uhvati živa krupna divljač, postojaće treći oblik krivičnog dela nezakonitog lova, odnosno kvalifikovani oblik neovlašćenog lova na tuđem lovištu (Joldžić, 2006:213). Za ovaj oblik krivičnog dela nezakonitog lova može se izreći novčana kazna ili kazna zatvora do dve godine.<sup>34</sup> Jedina razlika između ovog i prethodno opisanog oblika jeste u objektu radnje. Ovde je to krupna divljač, koja je ranije nazivana i visokom divljači<sup>35</sup>. Šta se smatra visokom (sada: krupnom) divljači određeno je podzakonskim aktima (Stojanović, 2006:624). Ciljevi ove inkriminacije su, kao i kod prethodne, dvostruki: ekonomski i ekološki. Neovlašćen lov krupne divljači bez plaćene dozvole nanosi veliku ekonomsku štetu lovnim gazdinstvima, a zbog njene retkosti svaki njen neovlašćen ulov može voditi ka ekološkoj posledici: značajnom smanjenju populacije ove vrste divljači (Joldžić, 2006:213).

Najteži oblik krivičnog dela nezakonitog lova (lov koji dovodi u pitanje opstanak divljači) postoji kada se lovi divljač čiji je lov zabranjen ili kada se lovi bez posebne dozvole određena vrsta divljači za čiji je lov potrebna takva dozvola ili kada se lovi na način ili sredstvima kojima se divljač masovno uništava. Za ovaj oblik propisana je kazna zatvora do tri godine<sup>36</sup>. Radnja izvršenja ovog oblika određena je alternativno i obuhvata: 1) lov divljači čiji je lov zabranjen; 2) lov divljači koja se može loviti samo sa posebnom dozvolom, a takva dozvola nije izdata i 3) lov na način ili sredstvima kojima se divljač masovno uništava.

Divljač čiji je lov zabranjen određena je u Zakonu o divljači i lovstvu kao nelovna divljač, odnosno kao divljač koja ima status trajno ili strogo zaštićene vrste divljači<sup>37</sup>. Za razliku od svog prethodnika – Zakona o lovstvu<sup>38</sup>, važeći Zakon o divljači i lovstvu ne nabroja taksativno koje se vrste divljači imaju smatrati trajno zaštićenim.

Kada je u pitanju lov divljači koja se može loviti samo sa posebnom dozvolom, u Zakonu o divljači i lovstvu nije izričito naglašeno za koje vrste divljači se takva dozvola zahteva. Inače, dozvola za lov krupne divljači određena je kao isprava kojom se lovcu dozvoljava da lovi krupnu divljač<sup>39</sup>, dok je dozvola za lov sitne divljači definisana kao isprava kojom se grupi lovaca dozvoljava da lovi sitnu divljač<sup>40</sup>. Takođe, propisano je da ovlašćeno lice korisnika lovišta izdaje dozvolu za lov krupne divljači na ime lovca, s tim što se dozvola za grupni lov divljih svinja izdaje na ime vođe grupe<sup>41</sup>. Dozvolu za lov sitne

<sup>34</sup> Čl. 276. st. 3., Krivični zakonik, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009 i 111/2009

<sup>35</sup> Čl. 276. st. 3.

<sup>36</sup> Čl. 276. st. 4.

<sup>37</sup> Čl. 20. st.1. tačka 1. i čl. 20. st. 2. i čl. 4. st. 1. tačka 40. Zakon o divljači i lovstvu, "Službeni glasnik RS", br. 18/2010

<sup>38</sup> Čl. 4. st. 1. tačke 1. i 2. Zakon o lovstvu, "Službeni glasnik RS", br. 39/93, 44/93, 60/93, 101/2005

<sup>39</sup> Čl. 4. st. 1. tačka 6. Zakon o divljači i lovstvu, "Službeni glasnik RS", br. 18/2010

<sup>40</sup> Čl. 4. st. 1. tačka 7.

<sup>41</sup> Čl. 63. st. 1.

divljači ovlašćeno lice korisnika lovišta takođe izdaje na ime grupe.<sup>42</sup> Izgled i sadržinu obrasca dozvole za lov krupne divljači i dozvole za lov sitne divljači bliže propisuje ministar nadležan za poslove lovstva<sup>43</sup>. Ova pitanja detaljnije su regulisana podzakonskim aktom - Pravilnikom o uslovima i načinu organizovanja lova, izgledu i sadržini obrasca lovne karte, izgledu i sadržini obrasca dozvole za lov krupne divljači i dozvole za lov sitne divljači, kao i izgledu i sadržini obrasca izveštaja o izvršenom lovu<sup>44</sup>. U slučaju inostranog lovca, dozvolu za lov (kao i sve druge zakonom propisane dokumente) dužna je da obezbedi turistička agencija koja ima zaključen ugovor o pružanju lovno-turističkih usluga sa korisnikom lovišta<sup>45</sup>.

Zabranjeni načini lova nabrojani su i opisani u Zakonu o divljači i lovstvu<sup>46</sup>. Kao primeri nedopuštenih načina lova mogu se navesti: lov divljači koja je ugrožena požarom, poplavom, snežnim nanosima, poledicom i drugim elementarnim nepogodama<sup>47</sup>; lov divljači upotrebom reflektora (farova), baklji i drugih veštačkih svetlosnih izvora (osim u lovu na divlju svinju, vuka, šakala i lisicu), aeronautičkih mašina, ogledala, elektronskih uređaja, audio uređaja, živih mamaca kao i upotrebom hrane sa omamljujućim sredstvima<sup>48</sup>; lov upotrebom pasa koji nisu lovački rasni psi, pasa koji nisu vakcinisani i obeleženi u skadu sa propisima kojima se uređuje veterinarstvo i pasa onih rasa čija upotreba nije predviđena lovnom osnovom<sup>49</sup>; lov zamkama i klopkama<sup>50</sup>; lov gađanjem iz motornog vozila i gaženjem divljači motornim vozilom<sup>51</sup>; lov divljači vojničkim oružjem i vojničkom municijom<sup>52</sup>. Spisak nedopuštenih načina lova u Zakonu o divljači i lovstvu nije konačan, već je, pored navedenih načina, zabranjeno loviti divljač i ostalim nehumanim metodima i sredstvima koji mogu da izazovu lokalni nestanak ili ozbiljan poremećaj u populaciji divljači.<sup>53</sup> Međutim, ovaj oblik krivičnog dela nezakonitog lova postojaće samo ukoliko je način (sredstvo) lova koji je upotrebljen bio takav da se njime divljač masovno uništava, što će biti procenjeno na osnovu analize okolnosti svakog pojedinačnog slučaja.

Kao učinilac svih oblika krivičnog dela nezakonitog lova može se javiti bilo koje lice – član lovačkog udruženja ili neko drugo lice (Lazarević, 2006:704). To može biti i lice koje nema dozvolu za nošenje lovačkog oružja. Tada će postojati sticaj sa krivičnim delom nedozvoljene proizvodnje, držanja, nošenja i

---

<sup>42</sup> Čl. 63. st. 2.

<sup>43</sup> Čl. 63. st. 3.

<sup>44</sup> Pravilnik o uslovima i načinu organizovanja lova, izgledu i sadržini obrasca lovne karte, izgledu i sadržini obrasca dozvole za lov krupne divljači i dozvole za lov sitne divljači, kao i izgledu i sadržini obrasca izveštaja o izvršenom lovu, "Službeni glasnik RS", br. 44/2010

<sup>45</sup> Čl. 75., Zakon o divljači i lovstvu, "Službeni glasnik RS", br. 18/2010

<sup>46</sup> Čl. 76.

<sup>47</sup> Čl. 76. st. 1. tačka 1.

<sup>48</sup> Čl. 76. st. 1. tačka 3.

<sup>49</sup> Čl. 76. st. 1. tačka 4.

<sup>50</sup> Čl. 76. st. 1. tačka 7.

<sup>51</sup> Čl. 76. st. 1. tačka 8.

<sup>52</sup> Čl. 76. st. 1. tačka 9.

<sup>53</sup> Čl. 76. st. 1. tačka 12.



prometa oružja i eksplozivnih materija iz člana 348. Krivičnog zakonika Republike Srbije<sup>54</sup>(Stojanović, 2006:624).

## 2. ODUZIMANJE ULOVLJENE DIVLJAČI I SREDSTAVA ZA LOV

Krivičnim zakonikom propisano je da će se učiniocu krivičnog dela nezakonitog lova oduzeti ulovljena divljač kao i sredstva za lov<sup>55</sup>. Priroda ove mere nije sporna kada se radi o sredstvima nezakonitog lova – u pitanju je obavezno izricanje mere bezbednosti oduzimanja predmeta. Međutim, u odnosu na ulov se može postaviti pitanje da li će se on oduzeti na osnovu primene mere bezbednosti oduzimanja predmeta ili na osnovu primene mere oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim delom, koja je i prema opštim odredbama obavezna. (Stojanović, 2006:624).

Mera bezbednosti oduzimanja predmeta može se odrediti kako u pogledu predmeta koji je bio namenjen ili upotrebljen za izvršenje krivičnog dela tako i u pogledu predmeta koji je nastao izvršenjem krivičnog dela, kad postoji opasnost da će se određeni predmet ponovo upotrebiti za izvršenje krivičnog dela, ili kada je radi zaštite opšte bezbednosti ili iz moralnih razloga oduzimanje predmeta neophodno<sup>56</sup>. Oduzimanje predmeta je fakultativno, ali Zakon može odrediti i obavezno oduzimanja predmeta<sup>57</sup> (Jovašević, 2006:267), što je u slučaju krivičnog dela nezakonitog lova i učinjeno na nedvosmislen način. Sa druge strane, u skladu sa principom da niko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu krivičnim delom<sup>58</sup>, Krivični zakonik predviđa da će se od učinioca oduzeti novac, predmeti od vrednosti i svaka druga imovinska korist koju je pribavio krivičnim delom<sup>59</sup>. U slučaju da oduzimanje nije moguće učinilac će se obavezati da preda u zamenu drugu imovinsku korist koja odgovara vrednosti imovine pribavljene izvršenjem krivičnog dela ili proistekle iz krivičnog dela ili da plati novčani iznos koji odgovara pribavljenoj imovinskoj koristi<sup>60</sup>.

Iako ima izvesnih argumenata i za stav da su ulovljene životinje predmeti koji su nastali izvršenjem krivičnog dela, čini se da ima više osnova da se u odnosu na njih primeni mera oduzimanja imovinske koristi. Moglo bi se tvrditi i da ulovljena divljač nije isto što i živa te da se njeno svojstvo izvršenjem krivičnog dela bitno menja – tada bi se ona mogla smatrati predmetom koji je nastao izvršenjem krivičnog dela. Međutim, treba uzeti u obzir da divljač ne mora biti ubijena da bi se smatrala ulovljenom, budući da krivično delo nezakonitog lova može biti učinjeno i samim hvatanjem (žive) divljači (Stojanović, 2006:624-625). U skladu sa tim, ima više osnova da se ulovljena divljač tretira kao

---

<sup>54</sup> Čl. 348., Krivični zakonik, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009 i 111/2009

<sup>55</sup> Čl. 276. st. 5.

<sup>56</sup> Čl. 87. st. 1.

<sup>57</sup> Čl. 87. st. 3.

<sup>58</sup> Čl. 91. st. 1.

<sup>59</sup> Čl. 92. st. 1.

<sup>60</sup> Čl. 92. st. 1.

imovinska korist pribavljena krivičnim delom nego kao predmet ("produkt") nastao izvršenjem krivičnog dela.

### 3. ODNOS KRIVIČNOG DELA NEZAKONITOG LOVA SA KRIVIČNIM DELOM UBIJANJA I ZLOSTAVLJANJA ŽIVOTINJA

Krivično delo ubijanja i zlostavljanja (ranije: mučenja) životinja prvi put je inkriminisano u krivičnom zakonodavstvu Republike Srbije stupanjem na snagu novog Krivičnog zakonika 1. januara 2006. godine. Kao i krivično delo nezakonitog lova, krivično delo ubijanja i zlostavljanja životinja sistematizovano je u okviru XXIV poglavlja Krivičnog zakonika posvećenog krivičnim delima protiv životne sredine. S obzirom da krivičnopravno sankcionisanje okrutnosti prema životinjama predstavlja novinu u našem pravnom sistemu, a imajući u vidu prirodu zaštitnog objekta i objekta radnje tog krivičnog dela i krivičnog dela nezakonitog lova, u praksi bi se mogle pojaviti određene nedoumice u vezi sa njihovim razgraničenjem.

Osnovni oblik krivičnog dela ubijanja i zlostavljanja životinja čini lice koje kršeći propise ubije, muči ili povredi životinju. Za njega se može izreći novčana kazna ili kazna zatvora do 1 godine.<sup>61</sup> Prvi teži oblik ovog krivičnog dela postoji ukoliko je usled preduzimanja radnje izvršenja osnovnog oblika došlo do ubijanja, mučenja ili povređivanja većeg broja životinja, ili ako je delo učinjeno u odnosu na životinju koja pripada posebno zaštićenim životinjskim vrstama. Za ovaj teži oblik učinilac se može kazniti novčanom kaznom ili kaznom zatvora do 3 godine.<sup>62</sup>

Iako su u pojedinim evropskim zemljama kao što su Švajcarska<sup>63</sup> i Nemačka<sup>64</sup>, pravila o dobrobiti životinja uspostavljena u prvom redu radi njih samih, pa tek onda radi dobrobiti njihovih vlasnika i društva u celini (Tomaselli: 2003), naš zakonodavac ostaje pri "antropocentrično" definisanom objektu zaštite koji obuhvata isključivo čoveka i druge osnovne društvene vrednosti<sup>65</sup>. Iz toga sledi da se u našem krivičnom pravu životinja može smatrati samo objektom radnje a ne i zaštitnim objektom. Objektom radnje krivičnog dela ubijanja i zlostavljanja životinja smatraće se životinja prema kojoj su preduzete radnje čoveka koje se mogu podvesti pod ubijanje i zlostavljanje. Međutim, Krivični zakonik ne navodi izričito koje sve životinje mogu biti objekt radnje ovog krivičnog dela. Pošto zakonodavac u tom pogledu ne postavlja eksplicitna ograničenja, moglo bi se zaključiti da se ova odredba odnosi na ubijanje, mučenje ili povređivanje bilo koje životinje, uključujući i divljač. Takav pristup bio bi u skladu sa

---

<sup>61</sup> Čl. 269. st. 1.

<sup>62</sup> Čl. 269. st. 1.

<sup>63</sup> Bundesverfassung, 1992. § 24

<sup>64</sup> Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland, Bundesgesetzblatt 1949, S. 1, i Gesetz zur Änderung des Grundgesetzes (Staatsziel Umweltschutz) Bundesgesetzblatt, 2002I S. 2862

<sup>65</sup> Čl. 3., Krivični zakonik, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009 i 111/2009

osnovnim principima biocentrične etike, kao sa i načelom jednakosti vrsta s obzirom na sposobnost patnje, koje iz tih principa proizlazi (Paunović, 2005:15), ali bi istovremeno otvorio pitanje razgraničenja ovog krivičnog dela sa krivičnim delom nezakonitog lova. Naime, lov obuhvata niz radnji od kojih bi mnoge, naročito ako se preduzimaju na neki od zakonom zabranjenih načina, mogle da se podvedu pod ubijanje i zlostavljanje životinja. Ako bi se pri tome objekt radnje krivičnog dela ubijanja i zlostavljanja životinja definisao tako široko da obuhvati i divljač, u praksi bi moglo biti neizvesno kada će jednom radnjom biti ostvarena obeležja bića krivičnog dela nezakonitog lova a kada krivičnog dela ubijanja i zlostavljanja životinja.

Kriterijum za razlikovanje može se pronaći u odredbi Zakona o dobrobiti životinja kojom se izričito isključuje mogućnost primene tog zakona u odnosu na divlje životinje u prirodnim staništima čija se zaštita, lov, korišćenje i raspolaganje uređuju posebnim propisima (kao što je Zakon o lovstvu).<sup>66</sup> Pored toga, Zakon o dobrobiti životinja određuje životinju kao svakog kičmenjaka koji je u stanju da oseti bol patnju, strah i stres<sup>67</sup>, ističući da se dobrobit životinja odnosi naročito na: životinje koje se koriste u proizvodne, naučnoistraživačke, biomedicinske i obrazovne svrhe, za izložbe, takmičenja, priredbe i druge oblike javnog prikazivanja, životinje za rad i službene životinje, kućne ljubimce, napuštene i izgubljene životinje i divlje životinje u zatočeništvu,<sup>68</sup> a izostavlja iz ove definicije divlje životinje (ptice i sisare) koje se nalaze u svom prirodnom staništu – divljač. Iako se u slučaju krivičnog dela ubijanja i zlostavljanja životinja životinje smatraju samo objektom radnje, dok se objektom zaštite smatra životna sredina, priroda ove inkriminacije ipak ukazuje da su njen smisao i cilj bliži zaštiti dobrobiti životinja nego očuvanju životne sredine. Zato se čini logičnim da se životinja kao objekt radnje krivičnog dela ubijanja i zlostavljanja životinja shvati upravo onako kako je definisana u Zakonu o dobrobiti životinja, odnosno da se za potrebe tog krivičnog dela iz pojma životinje isključi divljač koja se ne nalazi u zatočeništvu, odnosno divljač, kako je definisana u skladu sa Zakonom o divljači i lovstvu, koja predstavlja objekt radnje krivičnog dela nezakonitog lova.

Jedan od nedozvoljenih načina lova, u smislu Zakona o lovstvu, može biti i lov divljači upotrebom živih mamaca.<sup>69</sup> Ukoliko životinja koja je upotrebljena kao živi mamac može biti obuhvaćena definicijom životinje iz Zakona o dobrobiti životinja, u odnosu na nju bi, u zavisnosti od konkretnih okolnosti, moglo biti učinjeno krivično delo ubijanja i zlostavljanja životinja ili prekršaj prema Zakonu o dobrobiti životinja. Sa druge strane, u pogledu divljači ulovljene na takav način mogla bi da budu ostvarena obeležja bića najtežeg oblika krivičnog dela nezakonitog lova ukoliko bi se procenilo da je takav

---

<sup>66</sup> Čl. 2. st. 2., Zakon o dobrobiti životinja, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 41/2009

<sup>67</sup> Čl. 5. tačka 13.

<sup>68</sup> Čl. 2. st. 1.

<sup>69</sup> Čl. 76. st. 1. tačka 3. Zakon o divljači i lovstvu, "Službeni glasnik RS", br. 18/2010

način lova u konkretnom slučaju bio podoban da dovede do masovnog uništenja divljači.

## ZAKLJUČAK

Većina savremenih zakonodavaca svesna je razornih ekoloških posledica nekontrolisanog istrebljivanja pojedinih životinjskih vrsta, kao i posrednih i neposrednih efekata koje stihijsko pustošenje divlje faune može prouzrokovati u odnosu na opstanak čitavog čovečanstva. U svetlu tih saznanja, do sada su, kako na nacionalnom tako i na međunarodnom nivou, izgrađeni odgovarajući normativni okviri za suzbijanje i sankcionisanje nezakonitog lova i drugih krivičnih dela koja su sa njim povezana, poput nezakonitog prometa ilegalno stečenim ulovom i lovačkim oružjem, ali i ubijanja i zlostavljanja životinja. Međutim, razmere koje je ovaj oblik kriminaliteta dostigao u svetu kao i izuzetna organizovanost i transnacionalno delovanje mreža lovokradica i trgovaca nezakonito stečenim ulovom pokazuju da se dosadašnja društvena reakcija na problem krivolova uopšte, a naročito komercijalnog, i pored svih napora, uglavnom pokazala kao nedovoljno efikasna.

Nezadovoljavajuće stanje populacije divljači u našoj zemlji, neophodnost da se ispune određeni međunarodni standardi iz te oblasti kao i obaveza usklađivanja pravne regulative sa odredbama Ustava Republike Srbije, doveli su do usvajanja novog Zakona o divljači i lovstvu tokom 2010. godine. Usvajanje ovog zakona predstavlja značajan korak budući da su time stavljena van snage brojna prevaziđena rešenja koja su bila zastupljena u Zakonu o lovstvu usvojenom još 1993. godine. To je važno i za krivičnoppravnu reakciju s obzirom da krivično delo nezakonitog lova predstavlja inkriminaciju blanketnog karaktera čije "popunjavanje" će upravo zavisiti od odredaba drugih zakona, od kojih je svakako najrelevantniji upravo Zakon o divljači i lovstvu.

Sistematizovanjem krivičnog dela nezakonitog lova u okviru krivičnih dela protiv životne sredine umesto u okviru krivičnih dela protiv privrede (kao što je bio slučaj do 1. januara 2006. godine), naš zakonodavac je pokazao da uviđa da je ovo krivično delo prvenstveno usmereno protiv ekoloških, pa tek onda protiv ekonomskih vrednosti. Međutim, stiče se utisak da je propustio priliku da prilikom izmena i dopuna Krivičnog zakonika kojima su za pojedina krivična dela protiv životne sredine (kao što je, na primer krivično delo ubijanja i zlostavljanja životinja) propisane strože kazne, to učini i u odnosu na krivično delo nezakonitog lova. Propisivanje strožih kazni za ovo krivično delo (ili bar za njegov najteži oblik) bilo bi sasvim opravdano ako se uzme u obzir rastuća zabrinutost koja u celom svetu postoji u odnosu na opstanak i divlje faune kao dela životne sredine sa jedne, i njeno svakodnevno masovno uništavanje sa druge strane.

Neopravdano blago sankcionisanje ovog krivičnog dela i njegovo tretiranje kao manje ozbiljnog i sporadičnog fenomena potpuno je neopravdano. Na primer, u našoj zemlji je 2007. godine za ovo krivično delo ukupno osuđeno 50 lica, a kazna zatvora izrečena je samo u 2 slučaja<sup>70</sup>; tokom 2008. godine je od ukupno 43 osuđena lica za ovo krivično delo kazna zatvora izrečena samo u 5 slučajeva<sup>71</sup>, dok u 2009 godini od ukupno 45 osuđenih lica, kazna zatvora za ovo krivično delo nije izrečena nijedanput<sup>72</sup>. Slično drugim zemljama, može se pretpostaviti da i kod nas u pogledu krivičnog dela nezakonitog lova postoji veliki procenat "tamnih brojki", te se zbog toga zahteva dodatna opreznost prilikom procene njegove ozbiljnosti i rasprostranjenosti.

Naročitu opasnost kako po ekološke tako i po ekonomske interese predstavlja takozvani komercijalni krivolov koji se neretko povezuje sa ilegalnim prometom ulovljenom divljači, ali i oružjem, kao i sa organizovanim kriminalom, korupcijom i pranjem novca. Imajući to u vidu, propisivanje i izricanje strožih kazni za ovo krivično delo bilo bi poželjno u svakom slučaju, a posebno ukoliko bi se utvrdilo da je ono učinjeno radi ostvarivanja materijalne dobiti a ne radi ishrane ili zabave odnosno lične satisfakcije učinioaca. Pored toga, činjenica da trgovina nezakonito stečenim ulovom (kao što su na primer kože ili delovi tela životinja ali i žive životinje), kao veoma unosan "posao" ne poznaje državne granice, nameće potrebu za uspostavljanjem bolje saradnje između nadležnih organa zemalja u kojima se takva nezakonita delatnost sprovodi. Osim presecanja lanaca takve ilegalne trgovine, time bi se moglo stići i do učinilaca krivičnog dela nezakonitog lova.

Čak i kada bi državna reakcija bila stroža i efikasnija, očuvanju i unapređenju postojećeg fonda divljači ipak bi više pogodovala dosledna prevencija koja bi u što većoj meri sprečila da do izvršenja ovog krivičnog dela uopšte i dođe. Zbog toga pored adekvatnog krivičnogpravnog i pekršajnogpravnog sankcionisanja krivolova treba insistirati na kontinuiranom podizanju svesti laičke i stručne javnosti o značaju očuvanja životne sredine i divljači kao njenog integralnog dela kroz organizovano informisanje i edukaciju. U tom kontekstu bi kao posebnu ciljnu grupu trebalo identifikovati upravo lovce kao lica koja su vrlo često u prilici da se pod okriljem regularnog i organizovanog odlaska u lov pojave u ulozi učinilaca ovog krivičnog dela i da, s obzirom na tu okolnost, ostanu neotkriveni.

---

<sup>70</sup> Statistički bilten – Punoletni učinioци krivičnih dela – Prijave, optuženja i osude – 2007, br. 502, Republički zavod za statistiku, Beograd, 2009. godine, str. 86.

<sup>71</sup> Statistički bilten – Punoletni učinioци krivičnih dela – Prijave, optuženja i osude – 2008, br. 514, Republički zavod za statistiku, Beograd, 2010. godine, str. 84.

<sup>72</sup> Statistički bilten – Punoletni učinioци krivičnih dela – Prijave, optuženja i osude – 2009, br. 529, Republički zavod za statistiku, Beograd, 2010. godine, str. 84.

## LITERATURA

1. Eliason, S. (2003) *Illegal Hunting and Angling: the Neutralization of Wildlife Law Violations*, *Society and Animals* 11:3, Leiden: Koninklijke Brill NV,
2. Jovašević, D. (2006) *Krivično pravo – opšti deo*, Beograd: Nomos
3. Jovašević, D. (2006) *Krivično pravo – posebni deo*, Beograd: Nomos
4. Jovašević, D. (2009) Evropski standardi i zaštita životne sredine, *Evropsko zakonodavstvo*, vol. VIII, br. 27 – 28.
5. Jovašević, D. (2009) *Sistem ekoloških delikata – Ekološko kazneno pravo*, Niš: Pravni fakultet Univerziteta u Nišu – Centar za publikacije
6. Jovašević, D. (2010) Zaštita životne sredine u uporednom krivičnom pravu, *Strani pravni život*, br. 3/2010, Beograd: Institut za uporedno pravo.
7. Joldžić, V. (2006) *Konvencije od značaja za zaštitu životne sredine i interesa Republike Srbije*, Beograd: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja
8. Lazarević, Lj. (2006) *Komentar Krivičnog zakonika*, Beograd: Savremena Administracija
9. Musgrave, R.S., Parker, S., Wolok, M. (1993) The Status of Poaching in the United States: Are We Protecting Our Wildlife?, *Natural Resources Journal*, br. 33
10. Muth, R.M., Bowe, J.F. (1998) Illegal Harvest of Renewable Natural Resources in North America: Toward a Typology of the Motivations for Poaching, *Society and Natural Resources*, br. 11
11. Rice, M. (ed.), Banks, D., Davies, C., Gosling, J., Newman, J., Wadley, J., Walravens, F. (2008) *Environmental Crime – A Threat to our Future*, London: Environmental Investigation Agency (EIA)
12. Stojanović, Z. (2006) *Komentar Krivičnog zakonika*, Beograd: Javno preduzeće "Službeni glasnik"
13. Tomaselli, P. (2003) *International Comparative Animal Cruelty Laws*, Michigan: Animal Legal and Historical Center Michigan State University College of Law
14. Paunović, M. (2005) Životinjska prava-prilog proširenoj teoriji ljudskih prava, *Strani pravni život*, br. 3/2005, Institut za uporedno pravo, Beograd,
15. Vigo, Z., Gajinov, T. (2011) *Stanje i perspektive ekološkopravne regulative u Srbiji*, Beograd: Fakultet za evropske pravno – političke studije

### Izvori:

16. Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats, Bern, 19.09.1979, European Treaty Series No. 104., preuzeta sa: <http://conventions.coe.int/treaty/en/treaties/html/104.htm>
17. Convention on the Protection of the Environment through Criminal Law, Strasbourg, 4.11.1998, European Treaty Series No. 172., preuzeta sa: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/treaties/html/172.htm>

18. Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora, Washington, D.C., 3.3.1973, preuzeto sa: <http://www.cites.org/eng/disc/text.shtml>
19. Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland, Bundesgesetzblatt 1949, S. 1, i Gesetz zur Änderung des Grundgesetzes (Staatsziel Umweltschutz) Bundesgesetzblatt, 2002I S. 2862
20. Krivični zakonik, "Službeni list FNRJ" br. 13/51
21. Krivični zakon Republike Srbije, Službeni glasnik SRS", br. 26/77, 28/77, 43/77, 20/79, 24/84, 39/86, 51/87, 6/89, 42/89, 21/90, i "Službeni glasnik RS", br. 16/90, 26/91, 75/91, 9/92, 49/92, 51/92, 23/93, 67/93, 47/94, 17/95, 44/98, 10/2002, 11/2002, 80/2002, 39/2003, 67/2003
22. Krivični zakonik, "Službeni glasnik RS", br. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009 i 111/2009
23. Pravilnik o proglašavanju lovostajem zaštićenih vrsta divljači, trajanju lovne sezone na lovostajem zaštićene vrste divljači u otvorenim i ograđenim lovištima, ograđenim delovima lovišta i poligonima za lov divljači, kao i merama zaštite i regulisanja brojnosti populacija trajno zaštićenih i lovostajem zaštićenih vrsta divljači, "Službeni glasnik RS", br. 75/2010 i 91/2010
24. Pravilnik o uslovima i načinu organizovanja lova, izgledu i sadržini obrasca lovne karte, izgledu i sadržini obrasca dozvole za lov krupne divljači i dozvole za lov sitne divljači, kao i izgledu i sadržini obrasca izveštaja o izvršenom lovu, "Službeni glasnik RS", br. 44/2010
25. Statistički bilten – Punoletni učinioци krivičnih dela – Prijave, optuženja i osude – 2007, br. 502, Republički zavod za statistiku, Beograd 2009. godine
26. Statistički bilten – Punoletni učinioци krivičnih dela – Prijave, optuženja i osude – 2008, br. 514, Republički zavod za statistiku, Beograd, 2010. godine
27. Statistički bilten – Punoletni učinioци krivičnih dela – Prijave, optuženja i osude – 2009, br. 529, Republički zavod za statistiku, Beograd, 2010. godine
28. Zakon o divljači i lovstvu, "Službeni glasnik RS", br. 18/2010
29. Zakon o dobrobiti životinja, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 41/2009
30. Zakon o lovstvu, "Službeni glasnik RS", br. 39/93, 44/93, 60/93, 101/2005
31. Zakon o oružju i municiji, "Službeni glasnik RS", br. 9/92, 53/93, 67/93, 48/94, 44/98, 39/2003, 85/2005, 101/200
32. Zakon o prekršajima, "Službeni glasnik RS", br. 101/2005, 116/2008, 111/2009
33. Zakon o zaštiti životne sredine, "Službeni glasnik RS", br. 135/2004, 36/2009, 72/2009
34. Zakon o potvrđivanju Konvencije o očuvanju evropske divlje flore i faune i prirodnih staništa, "Službeni glasnik RS - Međunarodni ugovori", br. 102/2007
35. Zakon o potvrđivanju Konvencije o međunarodnom prometu ugroženih vrsta divlje faune i flore, Službeni list SRJ – Međunarodni ugovori, br. 11/2001
36. Zakon o potvrđivanju Konvencije o očuvanju migratornih vrsta divljih životinja, "Službeni glasnik RS - Međunarodni ugovori", br. 102/2007
37. Zakon o veterinarstvu, "Službeni glasnik RS", br. 91/2005 i 30/2010

## THE CRIMINAL OFFENCE OF ILLEGAL HUNTING (POACHING)

*The protection of environment and the conservation of game, as its integral part, through criminal legislation represent a common reaction of contemporary legal systems to ecological crime. Consequently, illegal hunting of game (poaching) is considered a criminal offence in our country, as well. It is determined in paragraph 276 of the Criminal Code of the Republic of Serbia but also by the provisions of the Law on Game and Hunting. The author attempts to analyze various forms of illegal hunting that criminal law of the Republic of Serbia is familiar with, as well as the character of state reaction to this criminal offence. In addition, the author underlines the similarities and the differences that exist between the criminal offence of illegal hunting and the criminal offence of killing and torture of animals according to our criminal law.*

*KEY WORDS: illegal hunting (poaching) / criminal offence / game / environment protection / killing and torture of animals*